

KOMMENTAR:

Å VÆRE MOTSTRIDENDE

TEKST:
MARIANNE SKULHAUG
rektor BAS

Unge arkitekter er tildelt en viktig rolle i norsk arkitekturpolitikk. European har fått egen omtale i regjeringsdokumentet «arkitektur. nå». Omtalen er, helt fantastisk, fulgt opp av bevilgninger over statsbudsjettet.

Samtidig spørres det om flere åpninger for unge kontorer inn i arkitektkonkurranser og prekvalifiseringer. «Wild Card» kalles ordningen som skal gjøre det mulig å få økt deltakelse av unge arkitektkontorer uten tilstrekkelig prosjekterings erfaring på CV-en i konkurranser.

Da HAV Eiendom skulle velge ut sine deltakere til konkurransene om museum og bibliotek i Bjørvika, la de inn en mulighet til å velge dristig. Et av de unge kontorene som ble valgt, Lie og Øyen, svarte kontant på utfordringen og greide å hevde seg på verdenslaget av arkitekter med en markant og tydelig stemme. Slike sjanser for unge kontorer er det dessverre ikke mange av. Målet er imidlertid ikke bare deltakelse, men samfunnet trenger også realisering av ung og utprøvende arkitektur. Her kreves det mot fra utbyggere helt frem til siste og endelige utvelgelse. Norge har et helt lag av unge arkitekter som er sultne på viktige oppdrag.

Arkitektkontoret Helen & Hard er intervjuet i serien Norges ti mest nyskapende, som fortiden presenteres i Aftenposten. Kriteriene avisen har lagt til grunn er kvalitet, originalitet, mot og evne til å gå utenom det alminnelige. Til nå har de seks utvalgte i serien vært relativt unge.

«Å være motstridende!» er et av forholdene Helen & Hard oppgir som en viktig kilde til inspirasjon i intervjuet. Det er noe Ibsensk over uttalelsen – på samme måte som det er noe Ibsensk over Preikestolhytta deres. Den er like steil og styggvakker som det å være motstridende.

Risikofyllt?

Hvorfor er det viktig å sikre de unges rolle i norsk arkitektur? Holder det ikke at de ulike kontorene ansetter unge folk og slik sett sikrer faglig fornyelse? Hvorfor må oppdragsgivere og byggebransje ta den risiken det er å engasjere unge kontorer?

En rekke inspirerende eksempler kan holdes frem for å underbygge det spesielt interessante i å la unge arkitekter få bygge:

I 1965 ble det utlyst arkitektkonkurranse om nytt konserthus i Bergen. Den da 28 år gamle arkitekten Knud Munk vant konkurransen og fikk realisere et av Bergens dristigste og viktigste eksempler på samtidsarkitektur. Grieghallen har i sin konsekvente og rene form gitt Bergen et ikon som ingen på forhånd var i stand til å forestille seg.

De av oss som er så heldige at vi har besøkt Mo i Rana kan melde tilbake om en stor arkitekturopplevelse fra rådhuset, tegnet av dengang unge og lovende Telje, Torp og Aasen i 1964. Konkurranseseieren førte ikke bare til bygging, men også etablering av et nytt arkitektkontor, som har hatt stor betydning for norsk arkitektur.

Times they are changing; vi vet at unge kontorer i dag sliter med å komme i posisjon for større oppdrag. Vilråene er endret og sjansen for å oppleve nye rådhus eller konserthus tegnet av unge, uetablerte arkitekter er minimalisert.

“Sprengkraften som ofte ligger i de første arbeidene kan ikke overses og vitner om den viktige viljen til å gå utenom

Det unge sinnets egenskaper

Sprengkraften som ofte ligger i de første arbeidene signert en ung arkitekt eller et ungt kontor kan ikke overses og vitner ofte om den viktige viljen til å gå utenom. Det er også spesielt flott dersom disse prosjektene er essensielle og representerer viktige samfunnsoppgaver. Her må det gjøres et vesentlig arbeid som handler om gjenåpning av passasjer – for å bruke arkitekten Knut Eirik Dahls begrepsverden. Dahl som gjennom sitt dynamiske og interessante virke definitivt holder det unge sinnets egenskaper i hevd.

I dag er det turistveggprosjektene, sammen med European, som først og fremst åpner realiseringsmuligheter for unge arkitekter. De mulighetene som tidligere lå åpne er nå lukket av anskaffelsesregler, kvalitetssikringssystemer og gir dermed mindre vilje og mulighet for utbyggere til å ta risiko. Den spesialiserte og erfarne arkitekten er som oftest ikke den unge arkitekten. Nye treningsfelt og testområder for unge arkitekter må derfor utvikles. La oss starte med anskaffelsesreglene sammen med unge kontorens mulighet til å søke støtte fra erfarne kontorer og våre egne organisasjoner NAL og Arkitektbedriftene. Gjeninnfør reelle idékonkurranser og viderefør ideen om turistveiene inn i byens kompleksitet.

Hvorfor oppleves dere som provoserende, spør Aftenposten. Helen & Hard svarer: «Det kan virke provoserende når noe er nytt, når noe er det man ikke har sett før. Vi tøyer grensene langt, det kan provosere når vi finner løsninger utenfor det kjente, vanlige arkitektoppdraget. (...) Norsk arkitekturhistorie er kort. Vi reagerer mot lovprisningen av norsk poetisk modernisme. Det er virkeligheten som opptar oss. Den er mangfoldig. Vi har valgt å jobbe i et nytt marked og vi prøver ut nye ting som ikke er inne i arkitekturfagets varme.»

Unge arkitekter er et tema i arkitekturpolitikken. Jeg er usikker på om unge arkitekter er presist nok, men la oss likevel bruke begrepet som utgangspunkt. Sulten og den sterke viljen til å gå utenom er egenskaper som vi ofte tillegger de unge og som kan føre oss til helt nye løsninger. Egenskaper som samtidig er, slik jeg ser det, avgjørende for å sikre en dynamisk og mangfoldig norsk arkitektur. Med andre ord er det unge sinnet en forutsetning for å utvikle norsk arkitektur.

Tiden er overmoden for å la mer overskridende og utprøvende arkitektur forme livene våre. ■

KOMMENTARER

I 2010 ønsker Arkitektnytt å følge opp regjeringens arbeid med arkitekturpolitikk. Vi har invitert representanter for et bredt faglig spekter om å komme med innspill til saken, med utgangspunkt i ulike tema.